

Haridus annab kõigile võimaluse

Eesti Puuetega Inimeste Koda tähistas eelmisel nädalal rahvusvahelist puuetega inimeste päeva konverentsiga "Haridus iga ühele!".

Eestis on tasapisi jõutud arusaamiseni, et võimalusel peaksid puuetega lapsed õppima tavakoolis oma eakaaslaste keskel. Millised on erivajadustega õpilaste võimalused saada võimetekohast haridust?

Eri vajadustega õpilastele hariduse andmine on olnud üheks esmatähtsaks teemaks nii eripedagoogikas kui kogu meie ühiskonnas. Ka Eesti haridusseadustiku kõige demokraatlikumad muudatused puudutasid just erivajadustega õpilaste haridusteed. 1992. aasta haridusseadus rõhutab iga lapse õigust võimetekohasele haridusele elukohajärgses koolis. Kui tavakoolis aga vastavad tingimused puuduvad, tagatakse õppimisvõimalus erikoolis.

Eri pedagogika areng on Eestis nagu kogu maailmaski läbi teinud mitu etappi, ehkki demokraatlikuks arenguks on meil teistega võrreldes olnud üsna vähe aega. Kooskõlas mitmesuguste rahvusvaheliste deklaratsioonidega, mis puudutavad puuetega inimeste õigusi, on muutused meie haridussüsteemis vastavuses riigi ideoloogiaga, ühiskonnaga – ja usuteadvuse, majandusliku suundumuse, teaduse ja meditsiini arenguga.

Igäihele tema võimete järgi

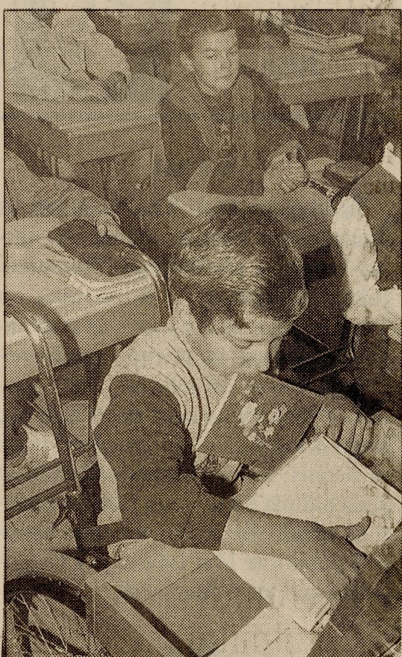
Kui varasematel aegadel oli võtmeküsimuseks puue ja eripedagoogika keskendus erivajadustega lastele, keda õpetati põhiliselt erikoolis, siis tänaseks on palju muutunud. Paljud erivajadustega lapsed õpivad tavakoolis, ei ole õpetamatuid lapsi, õppekavad on kohandatud, õpilasi ja õpetust ei liigitata puuete järgi.

Selgeks on saanud seegi, et puuetekeskne hariduskorraldus ei ole kõige parem – hariduslikud erivajadused ei ole seotud ainult puudega. Küll aga on vajalik puudespetsiifiline informatsioon, eriti kui see puudutab õpilase suhtlus-, liikumis- või õpivõimet. Siiski ei see põhiline. Põhiliseks on õpilane ja tema isiksuse maksimaalne areng, tema positiivsete omaduste esile toomine.

Integratsioon on olnud eripedagoogika võtmeküsimuseks juba 25 aastat. On tõdetud, et tavakool on võimeline õpetama erinevamaid õpilasi, kui seda arvati varem. UNESCO andmetel oli 1987. aastal integratsiooni põhimõtete heaks kiitnud 75, 1995. aastaks aga juba 92 protsenti maadest.

Võrdluseks, OECD andmetel õpib erikoolis Austrias 2,5; Belgias 3,08; Taanis 0,65; Soomes 1,85; Prantsusmaal 1,26; Saksamaal 3,69; Iirimaal 1,045; Hollandis 3,63; Hispaanias 0,8; Inglismaal 1,3; Eestis 3,04 protsenti õpilastest. Kui võrdleme 1969. aasta andmeid, kus meil oli erikoolis neli protsenti õpilastest, on areng olnud märkimisväärne. Euroopa andmetega võrreldes on meil aga veel arenguruumi.

On rõõmustav märkida, et käsitledes hariduspoliitika eesmärke asus Haridusfoorum '96 seisukohale, et võimetekohane haridus peab olema kättesaadav igale Eesti elanikule, sõltumata majanduslikust, sotsiaalsest, rahvuslikust ja regionaalsest taustast. Võimalus võimete arendamiseks ning ha-

Eestis on jõutud arusaamiseni, et võimalusel peaksid puuetega lapsed õppima tavakoolis. MARKO MUMM

Kai Kukk

VAATENURK

riduse saamiseks peab olema tagatud ka erivajadustega inimestele ning sotsiaalselt tõrjututele. Alushariduse roll indiviidi võimete arendajana ning tema haridusvalikute lähtekohana tuleb sätestada seadustega.

Pärast iseseisvuse saavutamist asus Eesti oma haridusseadusi looma ja nende kaudu haridussüsteemi korras- tama, demokratiseerima. Selle tulemusena on tavakooli tulnud õppima erivajadustega noored. Erikoolide õpilastele on lisandunud palju raskemate puuetega õpilasi, kes varem üldse õpetust ei saanud. Koolide abistamiseks vajaksime suuniseid, kuidas neid õpilasi paremini õpetada.

Erikoolide kogemused tulevad kasuks

Kutseõppe paremaks korraldamiseks on vastu võetud valitsuse määrus nr 195 23. juulist 1996. aastast, mis sätestab puuetega inimeste õppimise tingimused kutseõppeasutustes. Määrus annab võimaluse kutseõppeks nii integreeritud vormis kui ka erirühmades, lubades teha õppekavas täiendusi, parandusi ja muudatusi vastavalt õppuri erivajadustele. Selle määruse rakendamine võimaldab kasutada õpingutel ka abilisi, näiteks viipekeele tõlki kurtidele.

Õpetajad, kes peavad need muudatused ellu viima, vajavad suurt tuge ja abi. Esiteks on vaja eripedagoogilisi teadmisi, praktilisi nõuandeid spetsialistidelt, head koostööd lapsevanematega ja ka teiste õpetajatega. Siin peaksid tulema appi erikoolid, kellel on rohkem kogemusi erivajadustega lastega – erikoolide roll integratsiooni organiseerimisel on väga suur. Erikoolid kujunevad nii nõuandjaks tavakoolidele kui ka lapsevanematele, aga samuti koostööpartneriks ja eriõppe tundide korraldajaks tava-, aga vajadusel ka erikoolis.

Hariduse kaudu on võimalik teha kõige paremat rehabilitatsiooni ja anda inimesele kõige paremat valmisolekut eluga toimetulekuks.

Kai Kukk on haridusministeeriumi spetsialist